

UN MIRALL A LA NIT

Dormo malament. Si considerem la noció clàssica del bon dormir, és a dir, les hores necessàries i l'horari regular, la postura còmoda, la son contínua i profunda, la manca d'agrípnia o qualsevol altra observació que pensem com a saludable i adequada, he de confessar que, indubtablement, dormo malament.

Sempre ha estat així. Des de l'adolescència, quan la cosa em preocupava i em voltava pel cap, juntament amb la resta de les angúnies de l'edat. L'exorbitància hormonal, l'angoixa existencial o les preguntes sobre la meva vida futura. I fins avui en dia, amb la tranquil·litat que dóna l'experiència i l'acceptació de la inevitabilitat.

Per la resta, crec que aquesta qüestió del mal dormir, no em genera cap altre problema que no sigui el d'omplir les hores buides de la vigília, quasi sempre amb la lectura i la poca llum. Potser, el meu caràcter és una conseqüència d'aquesta unicitat. Vés a saber.

Una nit, una tardor fredosa, em vaig llevar del llit, com tantes altres vegades, per anar al lavabo. Un itinerari habitual de les meves matinades atrafegades. Sense fer soroll i a poc a poc, i menat per la confiança de la coneixença del camí i per l'escassa il·luminació que provenia del carrer i que entrava per la finestra mig arranada del dormitori. Unes poques passes segures.

Just creuar la porta i entrar a la cambra, quan, alçant els ulls a la paret contrària, on hi ha el mirall del bany, em vaig quedar paralytitzat per l'espant. Recordo el sotrac, la mescla d'incredulitat, d'esverament, de fascinació, d'atordiment. Allí, des del mirall, el meu avi Joan, amb el rostre afligit i entristit, em mirava directament als ulls, i a un metre de distància. Un instant, un segon intemporal.

El vaig reconèixer sense dubitació. Aquell cap gran de cara ampla. El cabell fosc i escàs pentinat enrere. Les celles atapeïdes i híspides. El nas i els llavis de l'estirp, l'herència paterna. La mirada fosca i preocupada.

Instintivament, vaig buscar l'interruptor de la llum elèctrica i el vaig prémer. La claror sobtada em donà una nova sorpresa.

Al vidre hi havia la meva fesomia recognoscible. Vestit amb un pijama excessiu, de ratlles blanques i blaves. Potser amb cara de son. Potser amb el gest pertorbat.

L'avi era jo.

Recordo que vaig tancar la porta i vaig seure a la tassa del vàter. Ara, despert del tot, em vaig distendre amb un somriure de comprensió. M'estava fent gran i, cada vegada més, m'assemblava a l'avi. La genètica no perdona. Aquella era la cara dels meus records d'infantesa, el rostre de les fotografies guardades a una capsa de cartró, que la mare tenia a la calaixera de casa seva. "La caixa dels somnis perduts", com a mi m'agradava d'anomenar-la, quan la mare la treia del resguard i repassàvem plegats el seu preciós contingut de memòria.

-T'assembles molt al teu avi Joan-. M'ho deia sovint.

Però, després del relaxament inicial, de la indulgència que em donava la lògica, de l'assossec que em proporcionaven les parets conegudes i els objectes domèstics, de seguida, m'envaí un pensament neguitós i pervers.

Aquell semblant, percebut a penes un moment, tenia quelcom que no reconeixia en mi mateix. Aquella expressió no era meva. Hi havia un anhel, una pressa, una voluntat impròpia.

I si era l'avi de veritat? O almenys, el seu esperit. O algun ésser de naturalesa incomprendible, una ànima afable i generosa, n'estava convençut, que aprofitant el record benèvol que tenia d'ell, volia comunicar-se, dir-me alguna cosa, prenent la seva forma. I si aquella aparició estava motivada? I si era un avís del més enllà? I si, amb el gest instintiu d'encendre el llum, havia perdut l'oportunitat, per sempre, de saber la veritat, d'aquelles preguntes?

Vaig prémer de nou l'interruptor, amb expectació i reguard. Però, la nova foscor no em respongué. L'avi ja no hi era.

No crec en fantasmes, ni en mons alternatius, ni en profecies o en auguris màgics. Res de fetilleria. Sóc, el que se'n diu, un descregut.

Tanmateix, sovint a la ronda nocturna, moltes de les nits de l'any, en el meu ofici de tranuitador, faig una visita al mirall del bany. En la penombra i el silenci de la casa.

Per si de cas.

L'HOME QUE SOPA SOL

La primera vegada que el vaig veure va ser a Les Borges, una nit de revetlla de Sant Joan. No puc afirmar que fos la primera que sopàvem plegats. Potser feia temps que passava. Potser sempre havia estat així i no me n'havia adonat.

Al juny, per Sant Joan, pujo a les Borges del Camp, a celebrar la revetlla amb uns amics de la vila. Una tradició volguda i esperada, que ens reuneix entorn d'una taula per menjar, per parlar i riure. Per compartir la camaraderia.

El sopar és una festa a l'aire lliure, a la zona de la piscina municipal, un espai comunitari amb una petita àrea arbrada, una pista i un bar restaurant casolà. El menú és el de menys, però, és un àpat decent, on no hi falta la tradicional coca de crema i pinyons i el cava.

Hi ha música en directe per ballar i tantes copes i combinats com siguis capaç de beure.

Molts veïns del poble acudeixen a la cita. Hi ha força gent, que s'ordena per afinitats en el grapat de taules disposades sota l'arbreda, i que, com nosaltres, gaudeix del solstici i de l'inici del temps de la bonança. La primera de les llargues nits d'estiu. La festivitat pagana del foc, amb el soroll i la llum dels coets i l'estrèpit dels petards fastiguejant fins a ben entrada la matinada.

Unes hores abans del sopar, en un racó del recinte i en un terraplè per dessota el nivell del festí, al costat de la piscina, els grups de joves del poble encenen la foguera. El foc i les brases ens acompanyen tota la nit. El ritus ancestral de "donar força al sol", que a partir d'aquella data, va minvant fins al solstici d'hivern. El foc de la purificació, l'exaltació de l'abundància.

Per suposat, per a moltes persones és el dia del naixement del Baptista, just sis mesos abans de la nativitat de Jesucrist, una adaptació cristiana al Cicle de la Natura. Les doctrines s'avenen perfectament a les tradicions.

Parlant de tradicions. És un costum de la colla d'amics, entorn de les quatre o les cinc de la matinada d'aquell dia, menjar-nos cadascú, un parell d'ous ferrats amb cansalada viada. Per a rematar la cosa, després dels aperitius, els dos plats, els postres, la coca, els vins, el cava i les copes. Som una penya amb idees temeràries i fidel complidora dels nostres rituals. He

de reconèixer que mai m'han fet mal. Ni els amics ni els ous ferrats.

La meteorologia sol ser benigna. Només recordo una vegada que ens va ploure. Un xàfec intens amb llamps i trons, que ens obligà a tots els assistents a amuntegar-nos dins el petit local. El desori va ser terrible. La cridòria de la gent, la confusió dels plats i de les begudes, el neguit de la canalla, la xafogor. La memòria me la guarda com una de les vetllades més esbojarrades i divertides.

La festa s'acaba quan llostreja el dia. El darrer brindis pel sol naixent, i cap a casa.

Fa uns pocs anys, mentre sopàvem sota les moreres, aixecant la vista per mirar a l'entorn, vaig veure una escena que em cridà l'atenció. A uns metres de distància, en el perímetre de l'entaulat, al bell mig de dues taules amb dos grups nombrosos de persones sorolloses, i a penes a un pam d'ambdues, hi havia una petita taula i una única cadira. Assegut en ella, un home de posat seriós, vestit de manera elegant, camisa i pantalons clars i americana fosca, menjava tranquil·lament els plats del tiberi, aparentment aliè al xivarri que l'envoltava. Una imatge curiosa.

Li vaig preguntar a l'amic borgenc qui era aquell personatge tan singular, isolat entre una multitud. Se'l mirà un moment i em va dir: “-Ah, sí. És l'Home que Sopa Sol”, i continuà la conversa que portava, com si fos el més natural.

Em vaig quedar parat de la resposta, i no vaig insistir. Potser era una persona del poble que tenia aquella habitud d'anar a les festes i sopar sol, i els vilatans, de tant de veure'l, ho acceptaven com un fet normal. Potser era una expressió típica borgenca, que es diu quan no es coneix de qui es parla. O potser em vaig imaginar que em deia aquelles paraules.

Estava encuriós. De tant en tant, esguardava l'home, que seguia menjant i bevent sense mirar enlloc. Impertorbable.

Finalment, en una distracció per una de les nostres exaltades discussions a la taula, en una de les primeres rondes de copes, i al girar novament la mirada, ja no el vaig veure. Havia desaparegut, La taula i la cadira van romandre buides la resta de la nit.

Havia oblidat aquell episodi quan, uns dies després i ja entrat l'estiu, en una terrassa propera al port, al meu poble, mentre sopàvem amb uns altres amics de tapes i de cerveses, unes

poques passes més enllà, el vaig tornar a veure. “L’Home que Sopa Sol”, a la seva taula individual, amb els seus pantalons clars i la camisa de fil, amb l’atenció posada en el plat, desatent del món circumdant, impassible, desavinent, inhumà. Potser portava els cabells més curts. Potser estava més prim, tenia més anys o era més alt. Potser, el recordava més bru de pell o tal vegada era calb o portava ulleres o una barba incipient.

Potser tenia un semblant diferent, però, era ell, sopant sol a prop meu.

Aquell vespre vaig assumir el meu paper de còmplice en la falla. Vaig assumir el fat que em lligava, de per vida, a aquella figura pertinaç i insondable. Vaig consentir. Ho vaig comprendre.

Ja sabeu que no em faig preguntes que no tenen resposta, almenys, una contesta lògica i racional. La majoria de vegades, la solució a l’enigma, l’explicació del perquè ens passen algunes coses, ens porta a l’extravagància o a la malura. És preferible acceptar la convivència amb la quimera.

Sempre que surto a sopar, sigui quin sigui el lloc o el temps o les circumstàncies, ell hi és. “L’Home que Sopa Sol”, amb els seus mil rostres, posats, vestimentes i aparences. Menjant sense mirar, indiferent, estrany, inquietant.

Quan esteu sopant en un lloc públic, us heu aturat, algun moment, a observar la gent que us envolta? Fixeu-vos-hi. Per si de cas.

LA MORT D’EN JAMI

L’origen d’aquesta història incerta és a l’oficina de La Caixa a la plaça Marianao de la vila. Aquell matí vaig anar-hi per a complimentar uns tràmits burocràtics relacionats amb la targeta de crèdit. Una de les infinites complicacions derivades del fet de tenir els diners en una entitat bancària. Mai he entès que, deixar-los per què els utilitzin com vulguin, es tradueixi a pagar i a perdre el temps. Misteris de l’economia de mercat.

A més, érem a començaments de mes i la sucursal estava plena de gent que volia retirar l’efectiu de la mesada. Mentre m’estava a la cua esperant el torn amb resignada paciència, em vaig fixar en unes persones assegudes a la zona d’espera

dels despatxos. A una d'elles la coneixia i sol·licitant el permís als veïns de la fila, m'hi vaig apropar per a saludar-la.

-“Hola Jami, com va? Quant de temps sense veure'ns!”. Al reconèixer-me s'aixecà i em donà la mà. -“Caram, Robert, què hi fas per aquí?”. La conversa continuà amb la temàtica habitual entre dues persones que se saluden després de molt de temps sense coincidir. La salut, la feina, la família, els amics comuns. Una breu entrevista, el director de la oficina va cridar-lo i després d'un “ja ens veurem”, es tancaren al despatx.

Em Jami i jo havíem estat amics de joves. Havíem compartit escola, relacions, aficions i aventures. Després, la meua marxa a Barcelona pels estudis i les circumstàncies de la vida, ens portaren per camins diferents. Però, manteníem aquella inalterable relació que tenen les persones que han compartit vivències i secrets. Crec que vivia fora vila, a Reus, i per això no coincidíem mai pel poble.

Quan vaig acabar el tràmit a la finestreta, continuava la reunió i jo me'n tornà a les meves coses.

El segon episodi d'aquest relat és el que genera la controvèrsia i el misteri. Unes setmanes més tard de l'encontre al banc, estava sopant a casa d'una amiga, la Gertru, amb la colla de sempre. Aquelles trobades habituals per a parlar, riure i gaudir de la mútua companyia. Una trobada d'amics, vaja.

En un moment determinat, mentre enraonàvem d'alguna cosa relacionada amb la nostra joventut o d'algun fet del nostre passat comú, vaig comentar: -“Per cert, l'altre dia em vaig trobar al Jami. Em va donar molts de records per a vosaltres”. La cara de sorpresa de tots plegats em va sorprendre. -“Què dius ara!”, em respongué la Gertru, -“En Jami va morir fa més de dos anys. Vaig anar al tanatori i a l'enterrament. T'estàs confonent de persona”.

Em vaig quedar de pasta de moniato. -“Hei, que estic parlant del “nostre” Jami. Com no he de saber qui és!”. -“No pot ser, Robert”, em respongueren tots al mateix temps, -“o et confons o ho has somiat”. M'explicaren que havia mort d'un càncer fulminant, que havien anat per separat al tanatori de Reus a donar el condol a la família, que suposaven que jo també ho havia fet, que el sepeli es va fer a la Prioral, que estava enterrat al cementiri parroquial de la vila, que era un despistat, que m'estava fent vell i que no tenia perdó. Per

suposat, la cosa va acabar amb rialles i canviant ràpidament de conversa. No vaig insistir. Entre l'esbalaïment i el gin tònic tenia el cap fet un embolic.

Aquella nit, arribat a casa, en la vigília prèvia a la son, em vingué al cap un comentari d'en Jami el dia del banc: -"Sí, home. El temps tot ho lleva. L'home viu el seu temps i el temps dels qui el recorden. A la fi, tots som oblidats o en queda únicament la llegenda". Perquè va dir, precisament, això? No recordo el context de la conversa. O potser, no ho va dir? I si tornava a confondre'm i estava rememorant, inconscientment, una de les famoses "*Parèmies Caïmites*" del *Llibre de Caim*? L'endemà, amb més calma, ja hi tornaria.

Tercera part de la història. Com us podeu imaginar, no em conformà. Al dia següent, des de l'ordinador de casa, vaig entrar a Internet, a la recerca d'informació que posés llum en aquella incertesa. En primer lloc, a la pàgina web del tanatori de Reus. En l'apartat "Defuncions" hi ha un cercador on només cal posar el nom del presumpte difunt i, immediatament, la pantalla et retorna les dades desitjades: nom, edat, data, horari de visita i de vetlla, hora de la cerimònia i nom del cementiri on es farà l'enterrament. No hi trobà cap referència. Després, vaig fer el mateix amb el tanatori de Tarragona i el del poble. Res de res.

Vaig buscar, per les diverses formes de recerca que hi poden haver a la xarxa: referències de notícies, guies, obituaris, ... El mateix resultat.

Ja sé que el millor seria anar a preguntar als familiars. Però, no és tan fàcil. Els seus pares eren morts. Tenia una germana més gran, que, si mal no recordo, vivia a Barcelona. Potser, al poble, hi tenia algun parent llunyà, algun cosí. I com ho fas? Els demanes directament: -"Perdoneu, el vostre cosí és mort?". O el que és pitjor, requereixes informació de la seva adreça o del telèfon, amb l'excusa que necessites posar-te en contacte, i que et diguin: "No sap vostè que en Jami és mort?". Millor no atiar la meva reputació d'excèntric i descortès. Probablement, hi ha altres maneres més enginyoses d'interpel·lar les persones, però, la subtileza no és una de les meves principals virtuts.

Anem pel quart capítol. A la següent trobada de la colla, aquesta vegada al mas del Santi i la Lola, la Nit de la Castanyada, només d'arribar-hi, vaig abordar la qüestió. -"A

veure, gent. L'altre dia, a casa la Gertru, em diguéreu que el Jami era mort de temps i que m'havia imaginat l'encontre que us vaig explicar. Doncs bé, he investigat fins allí on m'era possible i no he trobat cap referència que confirmi la vostra teoria. Segueixo afirmant que fa unes setmanes em vaig topar amb ell i varem xerrar una estona. Aquella nit em prenguéreu el pèl. Confesseu, malparits!”.

-Nen, estàs com una cabra”, em digué la Gertru. -“L'altre dia m'ho vaig prendre com un malentès, però, ara me n'adono que estàs com una cabra boja. Santi, tens connexió a Internet aquí?”. -“Sí. Per què?”, li respongué l'eludit. -“Tinc el portàtil al cotxe. Vaig a buscar-lo i a demostrar-li a aquest beneit que necessita prendre's alguna cosa. I també unes classes d'informàtica”.

Al moment, tornà amb l'ordinador i el connectà. Seguint el mateix procediment que jo, a la pàgina del tanatori de Reus va posar el nom d'en Jami. No m'imagino la semblança de la meua cara quan la pantalla ens informà, amb tot detall que, en Jaume Ferrer Calonge havia mort el 22 d'agost de 2014, als 56 anys d'edat, que el sepeli s'havia dut a terme en la Prioral, al següent dia i a les divuit hores, i que fou enterrat en el cementiri parroquial de Cambrils.

-“Ho veus, tòtil? Au, vinga, anem a torrar les castanyes i a beure'ns una caixa de cava. I com tornis a mencionar en Jami, et quedes sense panellets”. La Gertru és una bona amiga, sabia que no m'agraden els panellets.

Cinquè i últim. Efectivament, ho heu endevinat. Durant uns dies, vaig buscar i remenar, persistint en la recerca pel meu compte, i amb resultats nuls. I novament, a un altre ordinador d'un dels amics, hi sortia la data fatídica del vint-i-dos d'agost. Ho he deixat córrer. Donant-li voltes al significat de la Parèmia Caïmita que, n'estic segur, en Jami em va citar de manera expressa aquell matí a l'oficina de La Caixa, us vull suggerir una hipòtesi que resolgui aquest enigma. Una possibilitat que ha fet factible que deixi de cercar i preguntar i que em permet dormir tranquil. Una teoria indemostrable, però, difícil de refutar.

És la següent: el Solipsisme és una teoria filosòfica, la creença metafísica que “l'únic del que un en pot estar segur és de l'existència de la seva pròpia ment, i la realitat que, aparentment, ens rodeja és incognoscible i pot ser només una part dels estats mentals del propi jo”. Els objectes i persones

que ens rodegen són emanacions de la nostra ment. Només podem estar segurs de l'existència de nosaltres mateixos.

He llegit que alguns corrents filosòfics, al llarg de la història, han estat defensors d'aquest argumentari. Els sofistes relativistes, els subjectivistes cartesians ("Penso, llavors existeixo"), algunes filosofies orientals, com el taoisme i el budisme zen o l'hinduisme, quan ens diu que "no som altra cosa que el somni de Brahma".

I què em dieu del monòleg de Segismundo a "*La vida es sueño*" de Calderón de la Barca, de la "*Teoria dels cervells dins de cubetes*" de Jonathan Dancy i Hilary Putnam, on s'afirma que "el Jo pot ésser atrapat en una realitat completament desconeguda, de manera que tot el que es pensa és pura il·lusió", o de les idees d'Horst Matthai Quelle o de Giovanni Gentile?

Algunes de les millors novel·les de ciència-ficció tracten aquest tema de manera directa. "*Solaris*" d'Stanislav Lem, "*La formiga elèctrica*" de Philip K. Dick, "*Tots vosaltres, zombies*" de Robert A. Heinlein o "*Entorn al paradís*" de la meua estimada Ursula K. Le Guin.

I, per suposat, el Solipsisme és la temàtica argumental de pel·lícules famoses com "*Matrix*", "*Total Recall*", "*The butterfly effect*", "*Predestination*" o "*Abre los ojos*".

M'he convertit en solipsista per una qüestió d'higiene mental, com si fos un fàrmac miraculós. I m'és igual el que pugueu pensar, només existiu a la meua ment. N'estic segur que, un dia d'aquests, em tornaré a trobar amb en Jami i que parlarem de les nostres coses i que no em preguntaré si estic conversant amb un fantasma. Me'n refio més de la meua ment que del que diguin els meus amics o del que m'expliqui l'Internet.

També és cert que encara hi ha algunes petites coses que la Teoria del Solipsisme no em resol massa bé, com la realitat de la mort, el motiu de l'existència del dolor, la necessitat d'un llenguatge o per què escric aquests relats. Serà el lliure albir de la meua ment.

I una de més inquietant. Alguns defensors de la teoria consideren que "tot el que un individu suposa que està al seu entorn és possible que, per a ell, existeixi de veritat, però, les persones que imagina, no tenen consciència o ànima, i poden estar controlades per un ésser sobrenatural". Millor que no hi pensi. Per si de cas.